

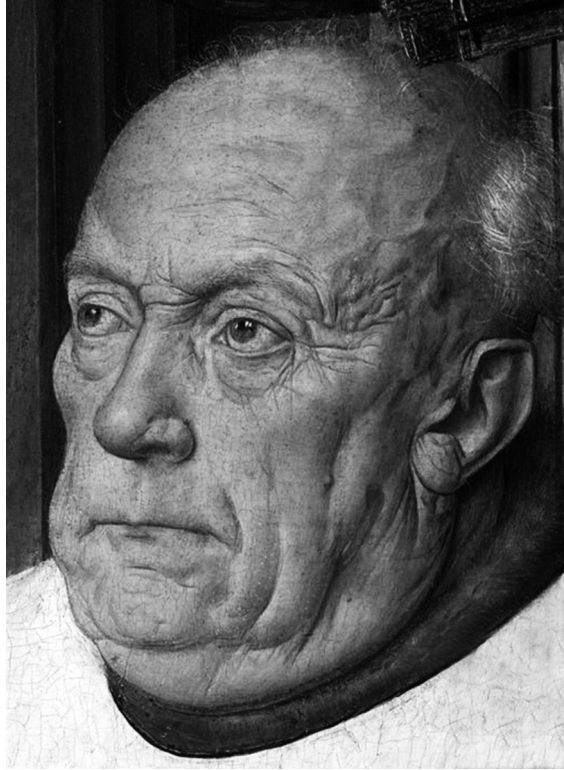
DE KLEURRIJKE *FAMIELDE* VAN DAMME GUST DE MOALE

Erik Vermeirsch

De oudste loot van de zevenspruitige Van Damme - tak (twee mannen en vijf vrouwen) was nonkel Gust, destijds gekend in gans Gent als 'Gust de Moale'. Hij werd een beetje door de zes anderen als een buitenbeentje beschouwd. Alhoewel zij allen tot de arbeidersklasse behoorden, voelden de Van Dammes dit zelf niet zo aan. Tenminste, binnen die sociologische categorie beschouwden zij zichzelf als behorend tot de elite. Zo hadden zij bijvoorbeeld een sterke afkeer van de gratis 'stadsscholen' en een duidelijke voorkeur voor de betalende katholieke scholen, want op die scholen kreeg men 'een schone opvoeding' met een strikt afgebakende moraal. In die tijd was er van pedofilie nog geen sprake, al hoorde ik af en toe wel eens stil gefluisterde gesprekken die mij niet duidelijk waren maar toch in een bepaalde richting wezen. De Van Dammes gingen 's zondags nooit naar de mis: hun goede voornemens werden altijd tot later uitgesteld. Vroeg of laat zou het wel eens lukken. Ik herinner mij zelfs één enkele keer samen met mijn moeder, Elvire Van Damme, ter kerke te zijn gegaan 'om onze Pasen te houden'.

Wat nonkel Gust een beetje speciaal maakte, was het feit dat hij een uitgesproken socialist was, 'gemeen' werkvolk dus. 'Onze Gust' was niet zo maar een gewoon partijlid, want hij sprong ook regelmatig op de barricades met toemeloze inzet voor de jaarlijkse lotenverkoop voor de tombola van de BSP (Belgische Socialistische Partij). In cafés stak hij zijn gedacht ook niet onder stoelen of banken, kwam er bij vele gelegenheden luidruchtig voor uit, vooral wanneer hij enkele pinten had gedronken, wat eigenlijk nogal dikwijls gebeurde. Dat zal waarschijnlijk de oorzaak geweest zijn voor het ontstaan van zijn bijnaam 'de Moale'. Bovendien was hij er ook voor berucht, dat hij tijdens zijn politieke debatten met andere cafébezoekers zijn woorden dikwijls onderlijnde door luidruchtig te 'protten': dat was een indrukwekkend geluid dat hij veroorzaakte door zijn tong tegen één van zijn kaakwanden te duwen, wat in combinatie met het uitstoten van een aanzienlijke portie lucht een doormerg en been dringend, obscene geluid produceerde. Dat alles tot grote afkeer van mijn moeder, die ten alle koste tot 'de middenstand' wilde behoren en daar ook in slaagde door de overname van een café aan de Muide. Maar ook

zijn echtgenote, mijn tante Georgine, was zeer ongerust over dat 'protten' want zij zag telkens met schrik hoe de aders op zijn voorhoofd begonnen te zwellen. Het leek dan sprekend op dat van kanunnik Van der Paele op het bekende schilderij van Van Eyck in het Brugse Groeningemuseum. Paradoxaal genoeg, en tot afgunst van de anderen, was nonkel Gust er in gelukt een job te bekomen bij de gasdienst van de stad Gent. Zou het kunnen, dat hij hiervoor door één van de 'kameraden' werd geholpen? Ik veronderstel dat hij daar vast benoemd was, waardoor hij in feite als 'stadspersoneel' een trapje

hoger stond dan de rest van de familie. Voor hem was het niet als voor mijn nonkel Frans 'Hij lacht, hij is gelukkig, hij werkt in Duitsland' maar wel 'Hij lacht, hij is gelukkig, hij werkt aan de gazze' alhoewel er in Duitsland destijds ook heel veel personeel met gas heeft gewerkt.

Als kind bezorgde deze complexe situatie mij gemengde gevoelens. Mijn moeder had mij het anti-socialisme omzeggens met de moedermelk ingegeven (wat haar uiteindelijk niet gelukt is). Mijn vader behoorde tot wat Karl Marx (met geen slechte bedoelingen) het lompenproletariaat noemde: hij had geen duidelijk klassebewustzijn, daarom zorgde hij ook niet voor tegengif tegen die moedermelk. Voor mij was nonkel Gust een tijd lang een gedoemd, te mijden persoon en niet helemaal normaal. Maar het moeilijke was dat hij altijd zo buitengewoon vriendelijk was toen ik hem ontmoette, zijn ogen smolten weg als hij mij zag, "Aa main manneke!" zei hij altijd, en hij stak mij een stuk van vijf frank in de hand, daar kon je toen nog een hele zak frieten mee kopen!

En daar kwam dan nog bij dat hij ook beroepshalve een zeer sterke indruk op

mij maakte. Ik herinner mij nog een jaarlijks bedevaarttochtje in mei, met de klas te voet van de Salvatorstraat naar Lourdes (Oostakker natuurlijk!).

Aangekomen op de Voormuide staat daar dwars over het voetpad een 'enorm' tentje, en in de put onder het tentje zat mijn nonkel met zijn kompanen goed verscholen toevallig wat uit te rusten, de boog kan niet altijd gespannen zijn, zelfs niet bij 'de gazze': "Nonkel Gust!", roep ik. "Aa main manneke!", maar toevallig had hij die dag waarschijnlijk geen vijf frank meer op zak, 't was warm weer. Bepaald indrukwekkend was zijn klak met klep, onderdeel van de werkkledij van de Gentse Gasdienst. Er stond ook nog een blinkende leeuw of iets dergelijks op, het leek een beetje op de kepi van Sepp Dietrich van de Waffen-SS. En dan al die gereedschappen: schoppen, pikhouwelen, mokers... want het was nog allemaal handwerk en vergde vakmanschap. Wie kan de dag van vandaag nog dergelijke putten graven uitsluitend met handenarbeid, zonder elektriciteit of benzine, zeer ecologisch, en dit tot op de te herstellen ondergrondse leidingen en zonder ze te beschadigen? No way! Vol trots passeerde ik met mijn klasgenoten het prachtige tentje, sommigen konden hun afgunst niet verbergen en het geplaag heeft geduurd tot in Lourdes. Dus 'sos of geen sos': nonkel Gust had wel wat.

En dan was er nog... het paard, ZIJN paard! Dat heb ik op een dag ontdekt tijdens het rommelen tussen oude foto's. Hij zat er zeer fier op, in soldatentenu met een mooie pet met vooraan een kwispel. Maar navraag bij de tantes had alleen maar wat gelach voor gevolg: bleek dat ook 'onze Sarel' (nonkel Charles, waarover ik nog een stukje moet schrijven) een foto had laten nemen van zichzelf in soldatentenu, op dat zelfde, opgevolde paard in een fotostudio. Maar voor mij is het effect ervan altijd gebleven. Gust de Moale had blijkbaar meer in zijn mars dan men zo op het eerste zicht zou zeggen!